

Säännöistä ja sanoista

Ristikkosäännöt ohjaavat kuvaristikoiden laatimista ja auttavat laatijoita tuottamaan laadukkaita ristikoita. Säännöt ovat hyvä ohjenuora, joiden täydellinen noudattaminen on vaikeaa. Laatijan on ajateltava kokonaisuutta ja ennen kaikkea pidettävä ratkoja tyytyväisenä.

Eräs ristikkosäännöistä kuuluu seuraavasti: "Vihjeen ja ratkaisusanan yhteyden tulee olla looginen ja täsmällinen". Hyvä vihje voi hämätä, mutta vihjeen täytyy johtaa ratkaisusanan löytymiseen.

Helpoissa ristikoissa tämä toteutuu selkeästi. Jos vihjeenä on kuva kanasta ja ratkaisusana on KANA, kenelläkään ei voi olla vihjeen loogisuuden ja täsmällisyyden suhteen nokan koputtamista.

Mitä vaikeampaan vihjetyyppiin mennään, sitä enemmän vihjeiden hyvyys ja loogisuus jakavat mielipiteitä. Jos vihje ei vaan millään ota avautuakseen, ratkomisesta voi kadota hauskuus. Sama vihje voi tuottaa eri ratkojille onnistumisen iloa tai tuskaisista epätoivoa.

Ratkojan viihtyminen ristikon parissa on laatijan vastuulla. Uusia vihjetyppejä saa ja pitääkin kokeilla, sanoilla saa leikitellä ja sanojen rakenteilla hullutella. Mutta varsinkin uusien harhautusten

liian innokas toistaminen voi kyllästyttää ratkojia.

Ristikoissa on usein sanoja, joiden käyttö nykykielessä on vähäistä tai jopa olematonta. Harva enää polttaa kotonaan konkreettisesti PÄREITÄ, mutta moni polttaa nykyään päreensä jopa useammin kuin hihansa. Ilman tätä ja muita sananparsia päre olisi unohtunut nykyihmisiltä aikoja sitten ja nopeammin kuin käyttöstavat nettikeskusteluissa.

Uskallan väittää, että suksen pohjauran nimitys OLAS on tutumpi ratkojien kuin hiihtäjien keskuudessa. Tässä kohtaa olen mielelläni väärässä, jos tuo sievä sana elää ja voi hyvin myös ristikoiden ulkopuolella!

Kaskiviljely ajautui ahdinkoon jo 1800-luvulla ja järkevämät viljelytekniikat multistivat maatalouden. Tästä syystä kaskisanasto alkoi kadota päivittäisestä kielenkäytöstä. Onneksi osa sanoista on juhlallisesti luovutettu ristikkokäyttöön, kuten HOSA, HUHTA ja RASI.

Kieli elää ja kehittyy, uusia sanoja pullahda esiin ja vanhoja vaipuu unhoon. Toivottavasti jonain kauniina päivänä ei tarvitse nuorisolle selittää sanoja MELA tai AIRO. Vähän kyllä pelkään, että verbi CANCELOIDA on monelle nuorisolaiselle tutumpi sana kuin vaikka HUOVATA.

Minun allakassani on vielä talvi, mutta kevättä kohti mennään!

Pasi Paavilainen
pasi.paavilainen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi